

NAŠA KOMUNA

GLASILO OBČINSKEGA ODBORA SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA VIČ-RUDNIK

Leto I.

Ljubljana, 1. septembra 1961

Številka 7

Beograd v dneh konference neblokovskih držav

Poslopje Zvezne ljudske skupščine v Beogradu se je v teh dneh spremenilo v najpomembnejše prizorišče sodobnega mednarodnega dogajanja. Sprejelo je nad 20 najvišjih državnih poglavarjev in šefov vlad s štirih celin, ki kot predstavniki izven blokovskega sveta zastopajo nad 800 milijonov ljudi; izmenjujejo mnenja o vseh poglavitnih problemih in dajejo podobo sedanjim mednarodnim odnosom. Razpravljajo o poteh za odpravo obstoječih napetosti v svetu in o izhodu iz zagate, ki je vanjo zabredlo mednarodno življenje.

Realizacija družbenega plana za obdobje januar — junij 1961

Analiza o izpolnitvi družbenega plana za prvo polletje kaže, da bo plan za leto 1961 v glavnem izpolnjen in da bo v nekaterih postavkah celo presežen.

Fizični obseg proizvodnje v industriji se je v prvem polletju v primerjavi z istim razdobjem lani povečal za 23% in je letni plan izpolnjen 47%.

Celotni dohodek v industriji je glede na letno predvidevanje realiziran 47%, kar pomeni povečanje za 16% napram istemu razdobju lanskega leta.

Čisti dohodek v industriji se je povečal za 65%. To je pretežno rezultat novih ekonomskih instrumentov. Prispevek iz dohodka, ki ga plačujejo gospodarske organizacije je namreč za 252 milijonov nižji od obveznosti iz tega naslova za leto 1960. V celoti ostaja letos podjetjem 416 milijonov dinarjev čistega dohodka.

Ker se je finančni obseg proizvodnje povečal za 21%, celotni dohodek za 16%, število zaposlenih pa zmanjšalo za 1,6%, se je torej povečala tudi produktivnost dela.

Osební mesečni dohodek izplačan v neto znesku se je na enega zaposlenega v povprečju povečal za 27%, seveda pa porast ni enak pri vseh podjetjih. Osební dohodki so torej naraščali prehitro — hitreje kot količinska proizvodnja in produktivnost. Organi delavskega upravljanja si bodo morali torej prizadevati, da bodo ti trije elementi čim bolj vsklajeni.

Poslovni stroški so se pri večini podjetij povečali in kažejo tendenco zviševanja v razmerju do celotnega dohodka. Povečanje stroškov izhaja iz povišanja cen surovinam in materialu, povišanju carin in prometnega davka ter iz višjih transportnih in poštinskih stroškov.

Za finančno poslovanje podjetij je značilno, da vsem primanjkujejo likvidna sredstva. Razlogov za tako stanje je več. Obratna sredstva so močno vezana v zalogah končnih izdelkov, v nedokončani proizvodnji in v zalogah surovin ter materiala. Tako so se na primer zaloge končnih izdelkov povečale za 21%.

Zelo so porastle tudi obveznosti kupcev do podjetij. Le-te so znašale ob polletju 1404 milijone, kar je za 311 milijonov več kot v istem času lani. Podjetja pa dolgujejo svojim dobaviteljem 607 milijonov, kar je za 103 milijone več kakor lani.

Za kmetijstvo še ni mogoče dati ocene o izpolnjevanju plana za leto 1961, ki predvideva 9% povečanje proizvodnje. Ugotovimo pa lahko, da se za zdaj proizvodnja ugodno razvija, k čemur mnogo pripomore uvajanje sodobne agrotehnike, kooperacije in povečanje zemljiškega sklada družbenih posestev.

Kooperacijska proizvodnja zajema za sezono 60/61 2384 ha zemljišč, od tega največ travnihi površin. V zakup so kmetijske organizacije letos vzele 365 ha zemljišč in odkupile 170 ha. Podatki kažejo, da bo plan odkupa in zakupa zemljišč od individualnih proizvajalcev, do konca leta, presežen. Stalež živine se je doslej v primerjavi z lanskim povečal za 17% in je na ekonomijah KZ sedaj v reji 360 glav goveje živine.

Ob polletju lahko ugotovimo, da je kmetijsko združništvo letos doseglo nadaljnjo gospodarsko in organizacijsko okrepitev. Od nekdanjih trinajst KZ so ostale tri gospodarsko močne zadrage, ki so jamstvo za nadaljnji dvig kmetijske proizvodnje na našem območju.

Plan poseka za gospodarsko leto 1961 je doslej realiziran 60%. Dobava lesa za industrijo je v začetku leta nekoliko zaostala, zdaj pa se že giblje v planiranih okvirih.

Gojitvena čela v celoti niso bila realizirana, to pa zaradi pomanjkanja sadik. Prihodnje leto bo s pomočjo drevesnice na Igu, ta problem odpravljen.

Dokončana je nova cesta na Krim v dolžini 3300 metrov; sicer pa je rekonstrukcija in gradnja novih cest v zaostanku — zaradi pomanjkanja finančnih sredstev.

Z gradbeništvo se ukvarja na našem področju eno gradbeno podjetje, eno montažno podjetje in štiri projektantska podjetja.

Letni plan celotnega dohodka je v prvem polletju izpolnjen s 55% in je povečan napram letu 1960 za 32%, čisti dohodek pa se je povečal za 35%. Vsa podjetja zaposlujejo 729 ljudi, kar je prav toliko kot leta 1960.

Promet v trgovini je znašal 3701 milijon dinarjev in je torej letni plan izpolnjen 50%. Povečal se je čisti dohodek podjetij, povečali so se pa tudi osebni dohodki delavcev — v povprečju za 13%.

V trgovinskih obratih se je promet povečal za 36% in je letni plan dosežen s 60%. Na

IVAN ROME

predsednik Občinskega ljudskega odbora

Odborniki obeh zborov občinskega ljudskega odbora Ljubljana-Vič-Rudnik so v soboto 19. avgusta 1961 izvolili za novega predsednika občinskega ljudskega odbora tovariša Ivana Rometa.

Novi predsednik je preživel otroška leta pri starših v Volavljah. Že kot 15-letni mladenič je v mesecu marcu 1943. leta spoznal okupatorjevo nasilje ter pričel aktivno sodelovati v NOV. Kljub temu, da ga je revolucionarna pot odtrgala od doma v zgodnji mladosti, je takoj po vojni nadaljeval oporoko svojih tovarišev, ki so dali svoja življenja v borbi proti okupatorju. Neumorno je delal za boljše življenje in za socialistično preobrazbo delovnega človeka na vasi. Pot ga je zanesla tja v prekmurske vasi, kjer je pomagal k napredku v Mursko-soboškega okraja. Bil je v službi na OLO, nato pa na okrajnem komiteju ZKS. Od tam je odšel na novo službeno mesto na Centralni komite ZKS.

Zeljan uka, ki ga zaradi vojne ni mogel pridobiti, se je posvetil študiju, nakar je bil kratek čas na službovanju v kraju Sentošt nad Horjulom. Pa tudi tam ni mogel pridobiti tisto, kar si je želel, zato se je odločil, da bo usmeril svoje sile na področje gospodarstva. Po nadaljnjem dvoletnem študiju, ki ga je uspešno dokončal, je odšel na novo službeno mesto za direktorja Kmetijske zadruge Dobrova pri Ljubljani.

Na seji ObLO je odbornik tovariš Mihevc v imenu desetih odbornikov predlagal, da naj bi namesto Ignaca Voljčca, ki je s 1. junijem 1961 odšel na novo delovno mesto za direktorja Ljubljanskih opekarn, izvolili za predsednika Ivana Rometa. Odborniki so predlog soglasno sprejeli.

Tovarišu Rometu želimo na tako odgovornem mestu veliko uspehov, v prizadevanjih, da bi se s skupnimi naporí še bolj razvila naša občina na vseh področjih, kajti le to je prod pogoj za blaginjo delovnega človeka.

porast prometa je vplival v precejšnji meri dvig cen. Delovna sila se je povečala za 33 oseb in je sedaj v gostinstvu zaposlenih 157 ljudi. Osební dohodki znašajo 16% prometa. Za sklade je pa ostalo le 4 milijone dinarjev.

Obrtna podjetja so bila lani pavšalizirana. Po novih kriterijih je 18 podjetij prešlo na redni obračun, 15 pa jih je ostalo na pavšalnem obračunu. Tudi obrtna podjetja so presegla polletne obveznosti in so izpolnila letni plan s 55%. V vseh obrtnih podjetjih se je povečal osebni dohodek. V podjetjih z rednim obračunom kar za

(Nadaljevanje na 2. strani.)

Realizacija družbenega plana

(Nadaljevanje s 1. strani)

49%. Obrtna podjetja, ki so prešla na redni obračun so zašla v nekatere težave, ki jih bo treba v drugem polletju odpraviti.

Investicije v šolstvu

Nadaljuje se gradnja osnovne šole na Brezovici in kaže, da bodo učilnice usposobljene do pričetka šolskega leta 1961/62. S tem bo odpravljena tretja izmena.

Pri šoli Vrhovci sta v gradnji dve učilnici in prostor za tehnični pouk. Gradnja bo dokončana do začetka novega šolskega leta.

Za dograditev šole v Trnovem in šole „Oskar Kovačič“, bi bilo potrebnih še 175 milijonov. Nadaljevanje je odvisno od finančnih sredstev, ki jih seveda ni dovolj na razpolago.

V adaptaciji sta šoli na Igu in Preserju. Z adaptacijo šole na Igu bo rešen problem četrte izmene, ko bo pa opravljena nadzidava strelskega doma, bo pa rešeno tudi vprašanje tretje izmene. V Preserju bo z adaptacijo rešena tretja izmena.

Sportni objekti: kopališče Kolezija je v grobem dograjeno. Nadaljnja gradnja je ustavljena dokler se ne najdejo nova sredstva. Za dograditev športnega parka Svoboda je potrebnih še šest milijonov. Za športni park Rudnik je bilo doslej investiranih 12 milijonov.

Na področju urbanizma potekajo dela normalno. Narejen je že zazidalni načrt za komplekse med železniško progo in Gradaščico ob Tržaški cesti in urbanistični načrt za Mirje in Krakovo. Razen tega so izdelani tudi zazidalni načrti za posamezne sektorje.

Gradnja stanovanj poteka v okviru družbenega plana. Na novo je v gradnji 84 stanovanj družbenega in združnega sektorja. V prvem polletju je bilo dograjenih 299 stanovanj in 27 samskih sob. V gradnji pa je še 430 stanovanj in 345 sob.

V prvem polletju je bilo za vzdrževanje cest, pločnikov in poti v parkih porabljenih 4205 m³ gramozov. Popravljenih je bilo pet mostov. Rekonstrukcija cest je v teku v Tobačni ulici, Oražmovi, Postojnski, Škrabčevi, Idrijski in Oslavijski ulici. Skupna površina cest v rekonstrukciji znaša 11.735 m², vendar nekaterih ne bo mogoče dokončati zaradi pomanjkanja finančnih sredstev. Dokončno pa je bila obdelana dovoljna pot na Kurešček.

V letošnjem letu sta bila dograjena vodovoda na Butajnovi in Ljubgojni v skupni dolžini 6500 metrov. Mestni vodovod je opravil nekatera dela na konzumnem vodovodu v Škofljici. Izvršil je napeljavo cevovoda po Škrabčevi cesti in Cesti 6 v Rožni dolini. Ni še dokončan vodovod na Brdu in odcepi na Vrhovcih. V Vnanjih gorah se pripravljajo na gradnjo — prav tako na Igu. Gradijo vodovod Preserje-Podpeč in sicer iz sredstev krajevnega samoprispevka in s sredstvi posojila v znesku 7.700.000.— dinarjev. Tudi vodovod Dobrava in Zažar financirajo iz sredstev krajevnega samoprispevka.

Proračun

Proračunski dohodki so ob polletju realizirani z 38,7%. Trenutna situacija kaže, da bodo nekatere postavke prekoračene, nekatere pa verjetno ne bodo izpolnjene.

Proračun bo ob realizaciji dohodkov po predvidenem planu razpolagal s 725 milijoni. V tem okviru se morajo gibati tudi proračunski izdatki.

Rob je povezan z Ljubljano

Davna želja prebivalcev Roba je izpolnjena. Uvedena je avtobusna proga Rob—Lašče—Ljubljana. Avtobus vozi na tej relaciji enkrat na dan ob nedeljah pa dvakrat na dan. S tem je omogočen udobnejši prevoz delavcev v Lašče in v Ljubljano, pa tudi otrokom bo odslej olajšano obiskovanje osemletke v Laščah. KO SZDL se je že lotil zbiranja sredstev za garažo, ki jo bodo dogradili do 15. novembra s samoprispevki državljanov. Garaža bo zidana, dolga bo 15 metrov in široka štiri metre. Tudi za soferja so na Robu že uredili primerno stanovanje.

Urejuje uredniški odbor.

Odgovorni urednik Zorž Vlado.

Tiska Tiskarna šolskih delavnic tehniških šol v Ljubljani.

Zakaj ekonomske enote?

USTANOVITVI NAJ SLEDI ORGANIZACIJSKA IN MATERIALNA OKREPITEV

Na vseh področjih dejavnosti moramo iskati vedno nove in nove načine, kako izboljšati organizacijo dela, tehnološki proces proizvodnje in končno še bolj izpopolniti sistem nagrajevanja neposrednih proizvajalcev.

Ena od najhitrejših poti za rešitev navedenih problemov je brez dvoma decentralizacija delavskega samoupravljanja. Ne bi sicer mogli trditi, da z delom obstoječih organov, to je delavskih svetov (DS) in upravnih odborov (UO), nismo zadovoljni in da ne delajo dobro. Nasprotno. Ti organi samoupravljanja so s svojim dosedanjim delom dokazali, da so vredni svojega obstoja, saj so popolnoma upravičili zaupanje svojih volivcev — proizvajalcev.

Vendar, če malo globlje posežemo v vprašanje, ugotovimo, da pravzaprav ni DS tisti, ki je poklican biti nosilec delavskega samoupravljanja, pač pa je to celoten kolektiv. Kot rečeno, dela in aktivnosti DS ni mogoče zanikati, moti pa odločno prenizko število ljudi, ki so neposredno vključeni v samoupravo. Naj v ilustracijo navedem samo par, sicer suhoparnih, vendar dovolj zgornjih števil: V večjih kolektivih naše občine (okoli 500 zaposlenih) je voljenih v DS komaj 6% vseh zaposlenih ali vsak osemnajsti proizvajalec. V srednje velikih (od 50—150 zaposlenih) kolektivih je voljenih v DS 17% vseh zaposlenih, ali vsak šesti proizvajalec. Vsiljuje se vprašanje zakaj bi moral biti proizvajalec, ki dela v večjem podjetju glede samouprave zastavljen nasproti tistemu, ki je v srednje velikem ali pa manjšem podjetju, kjer vsi zaposleni neposredno upravljajo. Če pa k temu dodamo osrednje dejstvo, da so razen nekaterih ljudi iz strokovnih služb v upravi le proizvajalci tisti, ki najbolj vedo za pomanjkljivosti na delovnih mestih. Svoje delovno okolje pač najbolj poznajo in zato prav oni lahko pripravljajo konstruktivne predloge za razne izboljšave. In prav tu je tudi odgovor, zakaj decentraliziramo delavsko samoupravljanje.

Menim pa, da bi bilo nesmiselno in brezglavo iti v decentralizacijo delavskega samoupravljanja, če ob izvolitvi obratnih delavskih svetov in svetov ekonomskih enot ne bi imeli resnega namena storiti še nekaj nadaljnjih korakov.

Ti organi, ki so poleg centralnega delavskega sveta ponekod že izvoljeni, bi bili dejansko samo na papirju, če jim ne bi dali istočasno tudi materialne osnove za samoupravo. Nujeen je namreč prehod na poslovanje in na delitev dohodka po ekonomskih enotah. Že na raznih posvetih s predstavniki gospodarskih organizacij je bilo čuti, da pojem ekonomskih enot še ni razčiščen in da dostikrat nekateri uslužbenci podjetij nekako istovetijo ekonomske enote z obračunskimi. Mnenja sem, da bodo tam, kjer jim je uspelo opredeliti posamezne dejavnosti in so že uvedli obračunske enote, s pomočjo obratnega knjigovodstva, brez težav prešli na poslovanje po ekonomskih enotah. Eno je gotovo, tam kjer računovodska služba ni ažurna, bo težko vpeljati ekonomske enote. Osnova zanje je namreč docela jasen pregled nad poslovanjem posameznih dejavnosti. Potrebni pa so tudi ceniki del s solidno kalkulacijo in z ovrednotenjem posameznih del.

Kako daleč smo z ustanavljanjem ekonomskih enot v naši občini? V Tobačni tovarni so bili sprva mnenja, da bi bilo dobro formirati ekonomske enote na vsakih toliko in toliko zaposlenih. Šele nedavno pa so temeljito ločili dejavnosti in pričeli bolj resno obravnavati vprašanje ekonomskih enot.

LIP Podpeč se je sindikalna podružnica z vso vnemo lotila problematike ekonomskih enot. Predsednik podružnice meni, da še nikoli doslej niso tako zares jemali reklamacij obsejalnikov iz Zahodne Nemčije, kot zdaj, ko poslujejo po ekonomskih enotah.

V Tovarni „Ilirija“ sicer trdijo, da imajo formirane nekakšne obračunske enote višjega tipa, vendar dobi človek vtis, potem ko prebere njihov pravilnik o delitvi čistega dohodka in osebnih dohodkov, da je pravilnik izredno kompliciran in da ga (obsega približno 40 strani) vsaj 80% članov kolektiva ne razume. Pozitivno pa je, da so tam prvi izdelali osnutek pravilnika in da so delavci pričeli resno razpravljati o prekomernih nadurah. Problematiko so začeli obravnavati tudi v Ljub-

ljanskih opekarnah, v Utensiliji, Tehnogradu, Kovinski industriji Ig, v Elektroprenosu in še v nekaterih podjetjih.

Povsod pa delavci decentralizacijo samoupravljanja in uvedbo ekonomskih enot pozdravljajo in tudi razumejo, da je cilj vse akcije večja produktivnost dela. Le-ta pa je solidno jamstvo za večje osebne dohodke in za viden dvig življenjske ravni.

Mnenja sem, da za zdaj ne bi bilo nujno formirati ekonomskih enot v upravah podjetij. Razne službe v upravi naj bi imele položaj servisa za vse ekonomske enote podjetja.

V tistih podjetjih, kjer so že izvedli decentralizacijo delavskega samoupravljanja, je treba zdaj dati novo nastalim organom materialno osnovo; izdelati pa je tudi treba pravila o pristojnostih centralnih samoupravnih organov in o pristojnosti ekonomskih enot. Tam, kjer še niso tako daleč pa je treba čimprej vpeljati poslovanje po ekonomskih enotah. Brez izjeme pa bodo povsod morali izdelati pravilnike o delitvi čistega dohodka in sredstev za osebne dohodke. Pri tem delu bodo morale tudi sindikalne podružnice odigrati svojo vlogo.

Jože Mesarič

IZLET ZA PIONIRJE IZ ROBA

Občinski odbor društva prijateljev mladine je minuli mesec priredil pionirjem iz okolice Roba prijetno presenečenje. Z udobnim avtobusom je nad petdeset otrok iz Roba, Velikega Osolnika in Mohorij odpeljal na enodnevni izlet na morje. Med potjo so si ogledali Postojnsko jamo in Piran, v Ankaranu pa se je marsikateri od njih prvič osvežil v slani vodi!

Vodi 50 let v kvaliteti

PODJETJE „ŽIČNICA“ OD USTANOVITVE DO DANES

Podjetje „Žičnica“ je bilo ustanovljeno v tistih kritičnih časih, ko smo se morali zaradi gospodarske blokade držav Informbiroja upirati zgolj na svoje gospodarske zmožnosti in sposobnosti. Takrat še nismo imeli takih možnosti, da bi lahko izvažali stroje in surovine, saj smo morali vse to sami uvoziti za tovarne in podjetja, ki smo jih takrat komaj postavili na noge. Mogoče je bil les tedaj edini izvozni artikel, ki s no ga lahko pogrešali. Zaradi pospešene eksploatacije naših gozdov

je Predsedstvo vlade LRS dne 11. marca 1950 izdalo Odločbo o ustanovitvi mehaničnega podjetja lesne proizvodnje in od takrat štejejo v „Žičnici“ ta dan za rojstni dan podjetja.

Začetek je bil težak. Delati so morali le na štirih strojih, imeli so svoj avto ter zraven orodje za popravila avtomobilov. V začetku so bili tudi v neprimernih prostorih. Kljub temu pa je podjetje kaj kmalu razvilo svoje dejavnosti. Že v jeseni tega leta, ko so izvolili svoj prvi delavski svet, so montirali, preizkušali in popravljali mehanična sredstva za transport lesa (dvigala, traktorje, verižne žage, transporterje, vlačilce itd.) in stroje za obdelavo lesa. Izdelovali so tudi motorje in prototipe omenjenih mehaniziranih sredstev.

Delavski svet podjetja je začel razmišljati o smotrnejši organizaciji ter o jasnejši dejavnosti podjetja. Člani kolektiva so skušali najti razne vire, da bi izpopolnili svoj strojni park. Kmalu jim je uspelo kupiti skoraj kompletno garnituro kovinsko obdelovalnih strojev.

Poslovno leto 1960 se je v „Žičnici“ odvijalo v znamenju nadaljnje krepitve in utrjevanja proizvodnega programa, kakor tudi v znamenju nadaljnega, znatnega povečanja obsega proizvodnje. Vrednost realizirane bruto proizvodnje je na enega zaposlenega delavca narasla od 2.318.000 dinarjev v letu 1959 na 2.803.000 dinarjev, v letu 1960 kar pomeni za 20,9%. Razumljivo je, da je to povečanje nastalo tudi zaradi povečanja delovne sile, vendar je kljub temu proizvodnost podjetja narasla po količinskih pokazateljih za približno 18,8%.

Ti podatki kažejo, da so bila sredstva, ki so bila vložena za delno rekonstrukcijo tovarne, dobro naložena. K povečanju obsega proizvodnje je pripomogla tudi razširitev in utrditveni krogi njihovih kooperantov, ki jim izdelujejo projekte za „Elektro-opremo“ in razne livarne.

V letu 1960 sta bila izdelana dva prototipa novih strojev, ki jih bodo proizvajali letos. To sta: dvovaljni brusilni stroj za brušenje v lesni industriji in pa mala smučarska vlečna žičnica. Za oba izdelka je na tržišču veliko zanimanje. Prav tako je bila lani izdelana tehnična dokumentacija

za avtomatski polirni stroj, ki ga bodo predvidoma začeli izdelovati še letos.

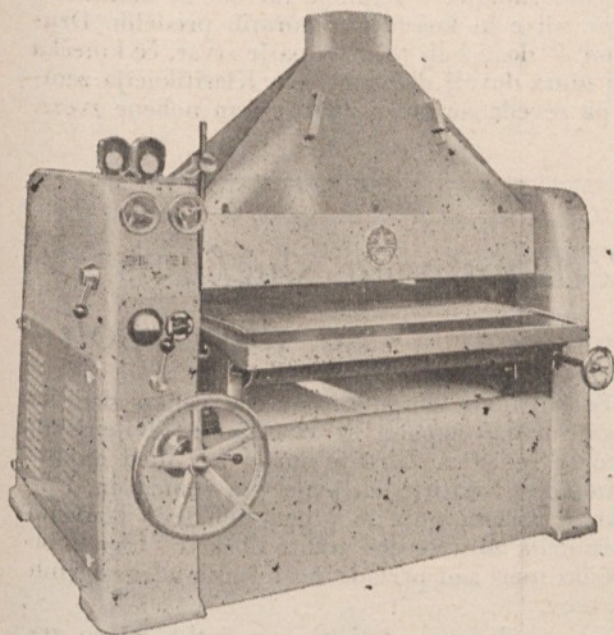
Kolektiv podjetja „Žičnica“ ima še velike načrte pri utrjevanju svojega razvoja. Še naprej bodo izboljševali in utrjevali tehnološke postopke za izdelavo svojih izdelkov.

Vzpostavili bodo boljšo organizacijo dela (planiranje, evidenca, priprava materiala itd.). Proizvajati bodo začeli sodobno konstruirano opremo za lesno industrijo in transport. Sklenili so, da bodo vsako leto izdelali enega ali dva prototipa. Že zdaj imajo v načrtu izdelavo popolne avtomatizacije visokoturnega nadmiznega rezkarja, izpopolnitev visokoturnega miznega rezkarja, izdelavo visokoturnega dvovretenskega kopirnega rezkarja, izdelavo kopirnih karusel rezkarjev, stroj za poliranje velikih površin (prvi prototip bo razstavljen že na jesenskem Zagrebškem velesejmu), kontaktne brusilne stroje za velike površine, stroj za nanašanje laka, za izdelavo ovalnih čepov in seveda pripadajoči stroj za vrtanje ovalnih lukenj ter mali štiristranski skobelni stroj. Predvidoma bodo ta načrt izpolnili do leta 1965. Seveda bodo nadaljevali tudi z začetno rekonstrukcijo tovarne. Današnji prostori, ki so deloma tudi v raznih provizorijih, so postali za vse bolj razvijajoče se podjetje premajhni. Radi bi se preselili iz sedanjih prostorov v nove, sodobnejše in svetlejše. Želijo, da bi jih pri tem podpirali tudi pristojni činitelji.

Zaradi pomanjkanja delovne sile bodo poskušali organizirati ločen obrat izven Ljubljane, v takšnem kraju, kjer bi bilo dovolj delovne sile.

Podjetje bo še letos kupilo štiri stanovanja za svoje delavce, pomagalo pa bo tudi pri gradnji individualnih stanovanj.

Svoje izdelke prodaja podjetje tudi na zunanjem trgu. Posebno v Indiji, Italiji in Braziliji se čedalje bolj zanimajo za njihove izdelke. Za lundijo so lani napravili osem strojev, ki jih bomo poslali verjetno že do konca junija leta 1961. Za izvoz strojev imajo sklenjeno kolektivno pogodbo s podjetji „Invest-Import“, Beograd, z „Jugotekno“, Beograd in z „Mašinoimpexom“ iz Zagreba.

Dvovaljni brusilni stroj za brušenje v lesni industriji

pa se je rodilo nebroj tehničnih problemov, ki jih je bilo treba reševati hitro in elastično. Vsekakor je transport v gozdarstvu delal največje probleme. Izdelati je bilo treba vrsto naprav za mehanizacijo gozdnega transporta, skrbeti za vzdrževanje teh naprav, pa tudi v obratih za predelavo lesa je bila vrsta problemov pri vzdrževanju zastarele strojne opreme. V Sloveniji takrat nismo imeli podjetja, ki bi skrbelo za vse te naloge in zato

Dosedanje delo in načrti Stanovanjske skupnosti „Milan Česnik“

Na območju, ki ga meje Tobačna, Aškerčeva in Gorupova ulica ter železniška proga Ljubljana — Trst in Gradaščica do Vrhovnikove in Bobenčkove ulice, je bila koncem leta 1959 ustanovljena stanovanjska skupnost „Milan Česnik“ — teren Tobačna tovarna. Cilj je bil, uresničiti neposredno upravljanje državljanov pri urejanju zadev s komunalnega in socialnega področja. In zdaj prebivalci sami ali po svojih izvoljenih predstavnikih odločajo o ureditvi naselja, organiziranju otroških ustanov in igrišč, o graditvi novih objektov družbenega standarda — o stvareh, ki neposredno koristijo prebivalcem.

Seveda začetek ni bil lahek. Pri svetu stanovanjske skupnosti so formirali razne komisije, kot na primer komisijo za ureditev naselja, za tehnične servise in za otroško in socialno varstvo.

Najprej so ob materialni pomoči Tobačne tovarne, Elektrogospodarske skupnosti Slovenije in Fizikalnega inštituta „Jožef Stefan“, ustanovili servisno pralnico v Oražnovi ulici. Opremljena je z dvema pralnima strojema, s centrifugo in sušilnim strojem tako, da se lahko v njej opere do 50 kg perila dnevno. Investicije so bile velike, vendar pralnica ni dosegla pričakovanega uspeha.

Istovrstno kot pralnica je bil pri stanovanjski skupnosti ustanovljen knjigovodski servis, ki je prevzel od likvidirane stanovanjske uprave ObLO Vič v upravljanje hiše splošnega ljudskega pomena, v katerih ni bilo mogoče ustanoviti hišnega sveta. Razen tega je servis vodil knjigovodstvo tudi za ostale stanovanjske skupnosti na območju ObLO Vič-Rudnik, ki zaradi majhnih sredstev nimajo lastnih uslužbencev. Zdaj knjigovodski servis opravlja finančne posle za hišne svete ter vodi celotno knjigovodstvo za stanovanjsko skupnost in njene servise.

Julija letos je bilo odprto novo kopališče v Zdravstvenem domu Vič. Kopališče je lepo urejeno in ima 16 prh. V njem se lahko okopa do 300 ljudi dnevno. Razen zaprtega kopališča v Zdravstvenem domu je stanovanjska skupnost prevzela tudi letno kopališče Kolesija. Čeprav se

je letos urejevanje kopališča zavleklo pozno v kopalno sezono, ni bilo mogoče končati vseh del tako kot je bilo zamišljeno, zmanjkalo pa je tudi sredstev. Vendar pa organi skupnosti upajo, da bo do prihodnje sezone kopališče dobro pripravljeno za počitek in razvedrilo delovnega človeka.

Ker je na območju skupnosti veliko povpraševanje po obrtnih uslugah za popravilo hiš, je stanovanjska skupnost uredila mizarско delavnico ter organizirala kleparski servis.

Ker se bo z gradnjo novih stanovanjskih blokov število prebivalcev znatno povečalo, je že sedaj treba misliti na otroške varstvene ustanove ter otroška igrišča. Sedaj ni na tem območju nobenega otroškega vrtca niti otroškega igrišča. Svet stanovanjske skupnosti je že večkrat razpravljaj na svojih sejah o tem perečem vprašanju, prav tako pa je otroško varstvo predmet vseh razprav na zborih volivcev. ObLO Vič je sicer skupnosti dodelil vilo na Bičevju 13, ki jo bodo že sredi prihodnjega leta preuredili v otroški vrtec, če bo gradnja stanovanjskih blokov v okolici letos končana. Bodoči vrtec bo sprejel okoli 60—70 otrok, kar pa še zdaleč ne zadošča. Treba bo urediti tudi več dnevnišnih zavetišč za otroke v samih blokih pa tudi otroško igrišče. Ne smemo dopustiti, da se otroci igrajo na ulici, kjer so v nenehni življenjski nevarnosti. Skupnost je skušala zainteresirati podjetja, da bi s finančnimi sredstvi prispevala svoj delež za ureditev otroškega varstva, vendar akcija ni uspela. Podjetja na prošnje niti odgovorila niso! Ker v naselju zaradi strjenosti hiš ni mogoče urediti kakšnega večjega igrišča, se je stanovanjska skupnost skušala dogovoriti z nekaterimi drugimi skupnostmi, da bi na področju ob Gradaščici uredili večje igrišče. Zal je pri tem naletela na nerazumevanje. Prostor pa je primeren; je odmaknjen od mestnega hrupa in prahu in vendar je skoraj v centru mesta, tako da bi lahko služil večjemu območju Ljubljane.

Razen utrjevanja servisne dejavnosti in organiziranja otroškega varstva, namerava skupnost v prihodnjih letih graditi tudi dom skupnosti. V njem bodo dobile prostore politične organizacije

tega terena, v klubskih prostorih doma pa bi našli prijetno razvedrilo vsi prebivalci z območja skupnosti.

Naloge, ki si jih je zadala skupnost so zahtevne in težke, vendar jih bo ob izdatni podpori družbenih, političnih in gospodarskih organizacij mogoče uresničiti.

Bevk

Z ZADNJE SEJE IO OBČINSKEGA ODBORA SZDL

Na zadnji seji izvršnega odbora občinskega odbora SZDL je bil sprejet program dela občinskega odbora SZDL za bližnje obdobje.

Tako bo že predvidoma v septembru plenum občinskega odbora SZDL, ki bo obravnaval vprašanje razvoja industrije na področju mesta Ljubljane in o položaju obrtništva v novem gospodarskem sistemu.

Nadaljnji plenum občinskega odbora SZDL bo obravnaval vprašanje šolstva v zvezi z zakonom o finansiranju šolstva.

Na širšem posvetovanju bo občinski odbor SZDL obravnaval še vprašanje stanovanjske gradnje in pa razvoj telesne vzgoje v naši občini.

Izvršni odbor je že imenoval nekatere komisije, ki bodo zbrale potrebne podatke in pripravile material za posvetovanja.

ŽE LETOS CESTA ROB—ZAPOTOK?

Zelja prebivalcev Roba, da bi bili čim bolj povezani z Igom in Ljubljano, b overjetno že letos uresničena. Že v prihodnjih dneh bo občinski ljudski odbor poslal na traso tehnika, ki bo ugotovil, kje bo lahko šla trasa nove ceste po stari poti in kje bo treba bolj zavihati rokave in utreti pot novi cesti. S skromnimi 50 tisočaki, ki krajevnomu odboru še manjkajo, in za katere bodo zaprosili na ljudskem odboru, se bo velika želja prebivalcev Roba in okolice uresničila. Pravijo, da bodo kot doslej večino zemeljskih del opravili s prostovoljnimi delom.

Proizvodnja in usposabljanje novih površin

Razgovor z direktorjem posestva Barje

raznih dobrin že daje posestvo Ljubljani, kakšna je njih kvaliteta in kakšne so nadaljnje perspektive posestva v preskrbi mesta Ljubljane?

Na že povsem urejenih zemljiščih dosega posestvo Barje lepe uspehe pri pridelovanju silazne koruze (s pridelkom 700—800 q/ha), zelene mase, krmne pese (500—600 q/ha) in pšenice (35 do 40 q/ha). Prav dobri so tudi pridelki vrtnin v Rakovi jelši, na primer zelja — 450 q/ha, jedilnega korenja — 200 q/ha, cvetače — 190 q/ha in tako naprej.

Vedeti je treba, da teče usposabljanje barskih zemljišč postopoma. Veliko imamo površin, ki še

sena, dajejo pa razmeroma visoke pridelke konjskega sena, oziroma stelje, ki se danes dobro prodaja. Prav zato nimajo čisto prav tisti kmetje, ki se pritožujejo, da je njihova zemlja v previsokem bonitetnem razredu. To velja seveda za povprečje cellega Barja. Možnost dobre prodaje stelje, nekaterih vrtnin, mleka in možnost strojne košnje in sušenja sena so prednosti, ki jih na primer kmetje Gorjanci nimajo. V najnižje razrede so bonitirane strme njive in košenice v goratih predelih. Drugačna — dosti bolj težavna pa je stvar, če kmečka hiša nima dovolj delovnih rok. Klasifikacija zemlje pa seveda ne more imeti s tem nobene zveze.

Mnogim našim občanom in tudi ostalim ljubljancem že ob besedi Barje, nekako zastane misel. To je „marost“ poln vode in neplodne zemlje, ki so ga že za časa Avstro-ogrske države skušali usposobiti — vendar brez uspeha. Napor — še posebej v zadnjih letih, pa vendar že kažejo določene uspehe v boju za rodovitnost teh neugnanih vodnih površin, za dobro rodovitnost črne barjanske zemlje.

1. Prvo vprašanje, ki smo ga zastavili direktorju kmetijskega posestva Barje, se je glasilo takole: Prosimo vas, da nam s konkretnimi rezultati prikažete uspehe posestva „Barje“ pri usposabljanju zamočvirjenih zemljišč in spregovorite o rodovitnosti zemlje.

Usposabljanje ljubljanskega barja za kmetijsko proizvodnjo traja že stoletja. Največje delo je bil izkop Gruberjevega kanala v 18. stoletju, ki je Barje rešil trajnih poplav in omogočil začetek kmetijskega izkoriščanja. Zaradi slabega, vzdrževanja odvodnih kanalov in postopnega posedanja barjanske zemlje se je stanje v preteklem stoletju zopet poslabšalo.

Regulacija Ljubljaniče skozi Ljubljano, ki je bila izvršena pred nekaj desetletji in

Krave na paši (Obrat Jesenkovo) ob Cornovu

niso povsem urejene. Izkop jarkov je šele začetek usposabljanja. Voda namreč potrebuje več let, da najde svoja pota v tleh do jarkov. Nove površine je treba v naslednjih letih še izravnati, ustvariti primerne nagibe proti jarkom na lažji odtok površinske vode ob večjih deževjih itd. To so naravni procesi, ki zahtevajo svoj čas.

Glede na že navedeno proizvodno usmeritev daje posestvo Barje zdaj Ljubljani 6100 litrov mleka dnevno. V letu 1960 je dalo posestvo na trg 92 ton žive teže goved, 7 ton perutnine in 222.000 jajc. Vrtnin je prodalo lani 579,8 tone in sicer: solate 112,8 tone, kumar 33,8 tone, cvetače 21,9 tone, zelja 216,3 tone, jedilnega korenja 60 ton, ohrovt 12,8 tone, rdeče pese 42,8 tone, čebule 2,8 tone, paradižnika 10,7 tone, zelene 20,6 tone, peteršilja 7,3 tone, fižola 18,6 tone, kolera-bice 1,5 tone, česna 0,2 tone, paprike 2,4 tone, melancan 1,4 tone, špinat 0,35 tone, graha 0,5 tone, pora 12,6 tone in rabarbare 0,4 tone.

Hkrati z usposabljanjem novih zemljišč, pridobljenih bodisi z nakupom ali pa z zakupom, bo posestvo povečevalo proizvodnjo. Urejena zemljišča bodo vplivala tudi na znižanje lastne cene pridelkov.

Priprava zemlje za setev koruze

odstranitev praga na Špici pred nekaj leti sta ponovno izboljšali vodne razmere na Barju. Vsa ta dela pa še niso preprečila občasnih poplav nižjih predelov Barja. Idejni projekt melioracije ljubljanskega barja, ki je bil sprejet v zadnjem času pa obeta dokončno ureditev.

Potrebe razvijajoče se Ljubljane so narekovale družbi, da je v zadnjih letih vložila znatna sredstva za usposabljanje zemlje na Barju za kmetijstvo. Investicije so bile vložene zlasti na tistih površinah, kjer so bili z arondacijo zemljišč splošnega ljudskega premoženja ustvarjeni večji kompleksi, ki jih je bilo kljub temu, da še ni rešena regulacija celotnega Barja, možno toliko osušiti, da so uporabni za kmetijsko proizvodnjo. Ob izpolnjevanju proizvodnega programa, ki ga narekuje ljubljanski potrošni center, (preskrba z mlekom, mesom in zelenjavo), usposablja kmetijsko posestvo Barje tudi zemljišča.

Barjanska zemlja ima posebne lastnosti. Je zelo plodna, če je primerno osušena. Ohranjanje pa tudi potem veliko sposobnost upijanja vode, ki jo dolgo zadržuje v sebi. Tem lastnostim je moralo posestvo prilagoditi mehanizacijo, obdelavo in sestavo načrta. Traktor je na primer mogel zapeljati po Barju šele dodatno opremljen s polgošenicami, ki preprečujejo vgrezanje v rahlo in vlažno zemljo.

2. Kateri so za zdaj najpomembnejši pridelki posestva? Prosimo, če bi nam jih našli in povedali, na kakšnih površinah jih gojite, koliko

Silazna koruza v Ključih leta 1960.

3. Tisti kmetje, ki še niso vključili zemlje v zadruge in le v manjši meri kooperirajo, se pritožujejo, da barjanska zemlja ni pravilno klasificirana v primeri z zemljišči, ki niso zamočvirjena. Kaj menite o tem in kaj naj storijo tisti, ki so kot pravijo, z davčnimi obveznostmi v neenakopravnem položaju z drugimi kmetijskimi proizvajalci.

Kot že rečeno, barjanska zemlja ni slaba, če je dovolj osušena. Ker pa Barje še ni osušeno je znaten del zemljišč trajno premoker, znaten del pa začasno. Riziko za pridelovanje na njivah je torej velik. Barjanski travniki ne dajejo dobrega

Zdravstvena služba na dobri poti

Socialistična skupnost posveča veliko skrb in vlogo mnogo navora za izboljšanje življenjskih pogojev ljudstva. Zdravje spada pač med najpomembnejše faktorje življenjskega standarda. Dosedanja prizadevanja so v povojnih letih bistveno spremenila zdravstveno stanje občanov. Uspehi so v veliki meri sad prizadevnosti naših zdravstvenih delavcev.

Če pregledamo statistične podatke, ki so zrcalo dejavnosti vsake službe, lahko ugotovimo, da je bilo na primer v letu 1958 v ambulanti Vič opravljenih 30.708 storitev, v ambulanti Mirje 26.873, v Tobačni tovarni 16.005, v ambulanti v Vnanjih gorah pa 4875 storitev. Vse to ob prav skromnih delovnih pogojih — saj se je vsa kurativna in preventivna dejavnost zdravstvene službe do otvoritve novega zdravstvenega doma odvijala na površini 377,74 m². Število storitev je iz leta v leto rastlo. V letu 1958 je bilo v splošnih ambulantah ZD Vič skupno 77.278 novih in ponovnih pregledov; v letu 1960 pa je število naraslo na 82.162 pregledov.

Pravilno oceno napredka zdravstvene službe na območju bivše občine Vič dajejo statistični podatki o ustanavljanju novih strokovnih enot in o večanju števila zdravstvenega kadra. V začetku leta 1956 je imel zdravstveni dom tri splošne ambulante (Mirje, Tobačna tovarna in Vič) obratno ambulanto, zobno ambulanto, dispanzer za žene in posvetovalnico za otroke. Z otvoritvijo novega doma se je število strokovnih enot močno povečalo tako, da je zdaj na razpolago enajst ordinacij splošne prakse, pet zobarskih stolov, ambulanta za alkoholike, dva laboratorija, oddelek za fizioterapijo, otroški dispanzer, ambulanta za bolne predšolske otroke, posvetovalnica za zdrave otroke, ambulanta za šolske otroke, demonstracijska mlečna kuhinja in materinska šola.

Razen tega delujejo tudi: dispanzer za žene s posvetovalnico za pred in poporodno zaščito, šola za fiziološki porod, ginekološko ambulanto, babiško službo ter posvetovalnico za kontracepcijo in spolno vzgojo, rentgenski oddelek in socialno-medicinski oddelek (patronažna služba medicinskih sester in nega bolnika na domu).

Skladno z ustanavljanjem novih strokovnih enot se je povečalo tudi število zdravstvenega in administrativnega kadra. V zdravstvenem domu Vič in v ambulantah na Dobrovi, v Horjulu in v Polhovem Gradcu je zdaj redno zaposlenih devet zdravnikov splošne prakse, dva pediatri, en zobozdravnik, en biolog, dvajset medicinskih sester, trije zobarji, pet zobotehnikov, en laboratorijski tehnik, petnajst bolničark, šest zobnih asistentk, štiri otroške negovalke in sedem babic. V upravi doma je sedem administrativnih uslužbencev, trije pomožni uslužbenci ter petnajst tehničnih uslužbencev. Nekaj zdravstvenih delavcev pa opravlja delo v dopolnilnem honorarnem razmerju.

Sodobni zdravstveni dom na Viču in novi zakon o organizaciji zdravstvene službe dajeta dobro podlago za zagotovitev uspešnega zdravstvenega varstva in odpirata široke možnosti za bodoči razvoj. K temu bodo pripomogli tudi dobri odnosi med zdravstvenimi delavci samimi in med njimi ter ostalimi člani naše socialistične skupnosti.

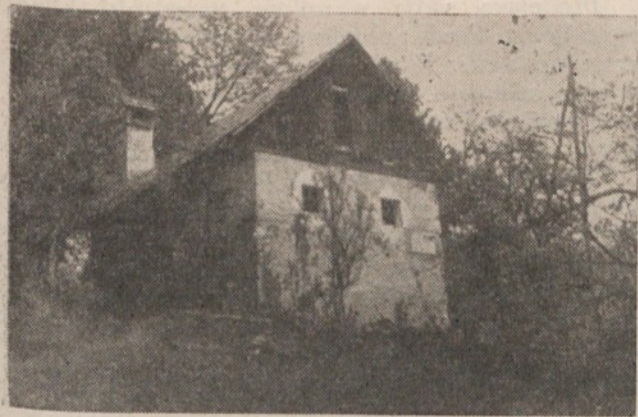
M. Berger

Naša komuna v ljudski revoluciji

Osvobojeno ozemlje v Dolomitih

Vodstvo Narodnoosvobodilne vojske Slovenije, to je IOOF, glavno poveljstvo slovenskih partizanskih čet in Centralni komite KPS so se prebili iz Roške ofenzive in se umaknili na osvobojeno ozemlje v Dolomitih, ki je nastalo že 7. maja 1942 po znani bitki v Ključu, oziroma pri Hruševem. Le na Dobrovi, v Polhovem Gradcu in Horjulu so bile močne italijanske posadke. Že 30. januarja 1943 so skušali priti člani IOOF od Grosuplja preko Mokreca in Črne vasi v Dolomite. Zaradi težav s prevozi preko narasle Ljubljane, so odšli nazaj na Lipoglav in še 9. februarja 1943 srečno prišli čez Ljubljano in v Dolomite. Tam so ostali do znane Gambarine ofenzive v Dolomitih, potem pa odšli na Kočevski Rog — na bazo XX.

O tem prehodu v Dolomite je pripovedoval tovariš Alojzij Založnik — Nikola, doma iz Notranjih goric naslednje: „Januarja 1943 me je Glavni štab Slovenije pozval k Dolomitskemu odredu. Potoval sem iz Mokreca preko Ljubljane, skupaj s patrolo, ki je spremljala Edvarda Kardelja v Dolomite. Že ob Ljubljani smo naleteli na prve ovire. Reka je namreč prestopila bregove. Skoraj en kilometer daleč smo morali bresti, da smo prišli do struge. Medtem se je zmrčilo. Za prevoz čez reko smo imeli le majhen platnen čoln

Glazarjeva bajta na Babni gori

za eno osebo. Prvi je preizkusil srečo kurir. Čoln smo navezali na vrv, da ga ne bi voda odnesla. Po večkratnih neuspehih je le pristal na drugem bregu, obdržal si je vrv, mi pa smo potegnili čoln nazaj. Potem se je vkrcal Stane Kavčič, ki so ga valovi nekaj časa premetavali, potem pa se je vrv odtrgala in tik pred bregom se je čoln prevrnil. Stane se je rad ali nerad znašel v mrzli kopeli. Opustili smo nadaljnje prevažanje in spremenili načrt. Tovariša, ki sta prišla preko, sta nadaljevala pot, mi pa smo se vrnili na Pugled, kjer naj bi počakali, da voda upade. Po dveh dneh so aktivisti priskrbeli čoln, prepeljali smo se čez reko in prišli v Dolomite.

Tu sem dobil novo nalogo — gradnjo bunkerjev. Prvi bunker smo zgradili ob cesti Dobrova — Polhov Gradec v desnem bregu nasproti Sela v skalnem terenu. Uporabljal ga je IOOF za Slovenijo. Po nalogu Franca Leskoška smo pričeli kopati novega v bližini postojanke na Dobrovi. Namenjen je bil za partijske konference za Slovenijo in tu nas je zalotila ofenziva.

Osvobojeno ozemlje v Dolomitih je segalo od Šujice pri Dobrovi do Dvora in od Ključa do Toškega čela. Tu se je spomladi nahajal Dolomitski odred, ki je štel 300 borcev. Centralni komite KP je imel tri bunkerje pri Gavgarju v Zirovnikovem grabnu, kjer je deloval od novembra 1942 pa do marca 1943. Italijani so hišo v ofenzivi leta 1943 požgali, leta 1953 pa je bila obnovljena in zdaj je na njej vzdignjena spominska plošča.

Položaj v Dolomitih je bil v zgodnji spomladi 1943, tak, da so zavezniške radijske postaje poročale, da obmejne službe na tem sektorju ne opravljajo Italijani, pač pa partizani.

Partizani so imeli v zaminirani meji neizčrpno zalogo min. Ko nekoč te mine niso eksplodirale, so partizani obesili na žico napis: „prosimo vašega fūrerja, da nas v bodoče oskrbuje z dobrimi minami“.

Dne 28. februarja 1953 je na tem ozemlju prišlo do znane dolomitske izjave ustanovnih skupin Osvobodilne fronte. Pokazalo se je namreč, da je bila v vrhu OK — v plenumu zlasti pa v izvršnem odboru OF — spočetka neka koalicija, ki pa se je preko okrožnih odborov vedno bolj

razblinjala in docela prenehala na terenu med ljudskimi množicami. Te se niso vključevale v OF kot pripadniki te ali one nekdane jugoslovanske politične stranke, temveč kot pristaši programa takojšnjega oboroženega boja proti okupatorju.

Dne 17. marca 1943 so Italijani začeli veliko ofenzivo, da bi uničili Dolomitski odred in vodstvo OF. Nastopali so skupaj z Nemci, ki so zaprli italijansko-nemško mejo, da se ne bi mogli partizani prebiti na nemško ozemlje, kot so delali do tedaj. Italijanske kolone so prodirale iz treh smeri in že dan prej so bili boji na Ključu in na Brezovi gori. Dva bataljona sta se skupaj z vodstvom osvobodilnega gibanja prebila iz obroča. I. bataljon Dolomitskega odreda pod vodstvom Vlada Dolničarja — Rudija, pa se je umaknil v Belško grapo, da bi se v noči od 18. na 19. marec prebil preko italijansko-nemške meje. Toda po neuspelem preboju se je znašel obkoljen z vseh strani v zelo težkem položaju. Bataljon je štel 140 mož in je uspešno odbijal sovražne napade. Ko pa so Italijani in Nemci videli, da partizanom ne morejo do živga, so z minometi zažgali vso Belško grapo. Razplamtel se je strahovit požar: ognjena črta je bila dolga tri kilometre. Visoke smreke so gorele kot bakle. Del partizanov se je prebil iz obroča. Padlo je 21 borcev, ujeli pa so jih 36. Devet borcev so pokopali na Belem, enajst v Babni gori, enega pa so šele čez tri mesece našli mrtvega na Sovinki. Padel je tudi komandant bataljona — narodni heroj Vlado Dolničar. Ubil se je sam, da ne bi prišel v roke sovražniku. Ujetnike so okupatorji večinoma postrelili. Po teh dogodkih se večje partizanske enote niso več zadrževale v Dolomitih.

Burne in tragične dni je Alojzij Založnik — Nikola opisal takole: „Spadal sem v II. bataljon, oziroma 2. četo, ki je imela svoj sedež v Gaberju. Umikali smo se proti Katarini, medtem ko sta se I. in III. bataljon prebijala proti Žirem. Po tretji uri ponoči smo prišli na cilj in prespali v neki dolini. S Smrekarjem sva počivala malo više od drugih. Ko sem se zjutraj prebudil, sem opazoval strmi breg proti Katarini. Zdelo se mi je, da se tam nekaj giblje. Prebudil sem še Smrekarja in ko se je zdanilo, sva videla Nemce. Opazovali so nas z daljnogledi. Takoj sva obvestila komandanta. Bataljon je vstal in se pripravil za premik. Plazili smo se v razdalji po 500 metrov, na nasprotni breg. Nemci so nas opazili in vžgali po

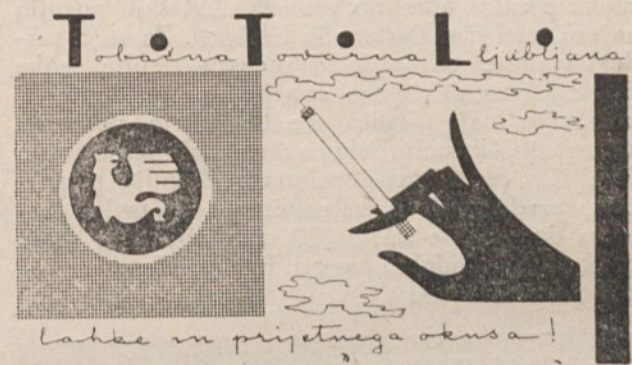
Spomenik padlim borec
v Polhov Gradcu

nas s težkim orožjem. Še pred vrhom smo izgubili puškomitraljeza. Na gorskem hrbtu smo takoj zasedli položaje. Slišali smo, kako v neposredni bližini nemški oficir kriči za napad. Nemške brzostrelke so zaregljale na eni strani, Italijani in belogardisti pa so se oglasili na drugi. Bili smo obkoljeni. Edini izhod nam je bila Belška grapa, od koder naj bi prodrli na Babno goro. Čim smo prišli na plano, so nas že obsuli z Babne gore. Velika večina se je pozneje le izmuznila skozi sovražnikove vrste. Italijani so naganjali belogardiste, da bi preiskali grapo, a si niso upali. Miloš je predlagal, da se razkropimo in da se bomo posamič laže prebijali. Vsi so se odplazili, jaz pa sem ostal na mestu. Čez nekaj časa sem opazil Miloša in še štiri tovariše, kako lezejo proti sovražnikovemu strojničnemu gnezdu. Vrgli

so bombe v gnezdo in izginili za robom. Sonce je že skoraj zahajalo in zdelo se mi je, da sem sam z mrtvimi in ranjenimi. Zvečer so pričeli Italijani zažigati gozd, da bi nas pregnali. Spustil sem se v dno grape in kmalu nas je bilo skupaj z ranjenci okoli šestdeset. Domenili smo se, da prebijemo obroč na istem mestu kot prej Miloš in ostali. Poslali smo patroljo naprej, sami pa smo odšli iskat ranjene in mrtve.

Našli smo tudi komandanta Dolničarja in ugotovili, da je bil le teže ranjen pa se je potem sam ustrelil, da ga ne bi dobili sovražniki. Našli smo tudi komisarja bataljona.

Neopazno smo prišli iz obroča in pohiteli nad Dvorom proti Polhovemu Gradcu, prekoračili dolino in prišli pod Svete tri kralje. Po dveh dneh smo se ponovno formirali v bataljon in ponoči smo se vrnili na Dobrovo. Dva bataljona sta odšla na Babno goro, kjer so ju ponovno napadli. Dobil sem nalog, naj odidem proti Kočevski — skupno s člani CK KPS in IOOF Slovenije.“

DVE NOVI SEKCIJI V VELIKIH LAŠČAH

Na seji krajevnega odbora SZDL Velike Lašče so sklenili — za pozivitev dela mladinske organizacije — formirati sekcijo, ki bo preučila problematiko mladine in ji s predlogi in nasveti pomagala najti pravo vsebino dela. Ista sekcija pa bo tudi prestudirala kakšne so možnosti za razvoj turizma v tem kraju in za oplešanje mesta.

Ustanovili so tudi sekcijo za gospodarska in komunalna vprašanja. Sodelovala bo pri gradnji kanalizacije mesta, pri gradnji ceste skozi Lašče, vodila bo tudi razprave o vseh ostalih potrebnih dejavnostih, kot so urbanizem, gradnja vodovoda, hotela, kopališča itd.

Delo te sekcije je zelo obširno, vendar pa bo z iznajdljivostjo in aktivnim delom lahko uspela v naporih za nadaljnjo ureditev kraja.

19. SEPTEMBER KRAJEVNI PRAZNIK ROBA

Krajevni odbor SZDL Rob se skrbno pripravlja na proslavo svojega krajevnega praznika.

Letos bodo ta praznik proslavili že sedemnajstega septembra z odkritjem spominske plošče v vasi Mački. Tam so na ta dan leta 1944 pobili 12 članov komande mesta Velike Lašče.

Istega dne bodo odkrili tudi spominsko ploščo v Podhojnjem hribu, kjer so leta 1942 ubili črnorokci prvega partizana, leta 1945 pa dva kurirja.

Slavnosti bodo obogatili s kulturnim programom in s kmetijsko razstavo na Robu. Na vse proslave bodo povakili tudi prvoborce, ki so se borili v prvih dneh vstaje na tem območju.

Lelos kmetijska razstava na Dobrovi

Komisija za kmetijska vprašanja pri občinskem odboru SZDL bo s sodelovanjem zadrug in kooperantov tudi letos pripravila razstavo kmetijskih dosežkov naše občine. Tokrat bo razstava na Dobrovi 24. ali 30. septembra. Izdelani so že idejni osnutki razstave, ki bo prikazala razvoj kmetijstva, sadjarstva in živinoreje na območju občine. Komisija računa na pomoč in razumevanje vseh proizvajalcev, da bo ta za nadaljnji razvoj kmetijstva tako pomembna manifestacija kar najbolj uspela.

Pridelovanje visokorodnih sort pšenice

Ze nekaj let nazaj se pri nas vse bolj širi pridelovanje visokorodnih sort pšenice. Čeprav se te pšenice odlikujejo zaradi velike rodnosti, dajo pri nas različne pridelke, ki varirajo od 22 centov do 38 centov na ha. To nihanje pridelkov pšenice nastaja zaradi različne agrotehnike pridelovalcev. Pridelovalci največkrat ne upoštevajo navodil pridelovanja, zato so pridelki manjši, čeprav obstajajo vse možnosti za tri in še večkratno povečanje v primerjavi s pridelkom domačih sort. Za popoln uspeh kooperacijske proizvodnje v pridelovanju pšenice je zato nujno, da proizvajalci opravljajo vsa agrotehnična dela, ker bo le tako pridelovanje visokorodnih sort uspešno.

Po izkušnjah večletnega pridelovanja visokorodne pšenice obrodijo v naših okoliških pogojih največ sorti San Pastore in Helkorn. Za sorti pridejo v poštev le boljše nepoplavne zemlje, lahke plitve ali zamočvirjene zemlje niso primerne. V kolobarju naj pšenica sledi srednje poznemu krompirju, krmnim okopavinam ali stročnicam, deteljišča pa so manj primerna. Zemljo pripravimo pred setvijo z enkratnim pravočasnim oranjem do globine 24 do 27 cm. Ornica se mora pred setvijo dodobra sesesti, kar dosežemo s pravočasnim oranjem.

Modic Jože v posevku pšenice Vellkorn, V. bljane 1961

Največ pridelovalci grešijo z nepravilnim oziroma pomanjkljivim gnojenjem. Za obilen pridelek je treba pšenici dovolj pognojiti, ker bomo le tako izkoristili njeno rodnost.

Osnovno gnojenje naj zagotovi pšenici popolno oskrbo s fosforjem in kalijem za vso rast, z dušikom pa le za prvo rastno dobo. Zato 400 kg nitrofoskala zaorjemo, 200 kg pa zabranamo najmanj teden dni pred setvijo. Dognujemo z nitromonkalom in to s 150 do 170 kg konec novem-

bra, v februarju in aprilu. Strojno setev opravimo od 1. do 15. oktobra, 2,5 do 3 cm narazen. Za setev 1 ha potrebujemo 240 do 260 kg semena sorje San Pastore ali 220 do 240 kg semena sorje Helkorn. Na 1 m² naj zraste 400 do 550 rastlin.

Posevke negujemo z valjanjem, če zemljo dvigne mraz, z branjem in s škropljenjem s herbicidi.

Škropljenje s herbicidi opravimo do kolenčenja pšenice. Če škropimo s herbicidi ne smemo sejati podsevk! Najprimernejši čas žetve je ob polni zrelosti. Če pa zanjemo s kombajnom pa ob prehodu iz voščene v polno zrelost.

Zaradi boljše obdelave je koristno, če se ob oranju in setvi poslužimo mehanizacije KJ. Traktor bo boljše pripravil zemljo za setev kot vprega.

Opisano agrotehniko pridelovanja visokorodne pšenice je podrobno izdelal in s poskusi potrdil Kmetijski inštitut; zato naj bo našim kmetovalcem napotek za nadaljnje povečanje pridelka pšenice.

Plan kooperacijske proizvodnje v letu 1961-62

Za proizvodnjo leto 1961/62 napoveduje občinski perspektivni plan, da bo v kooperacijsko proizvodnjo zajetih 21% obdelovalnih površin ali skupno 3726 ha.

Plan obeta, da bodo posamezne KZ vključile v kooperacijo naslednje površine:

Poljščina	KZ Dobrova ha	KZ Ig ha	KZ Lašče ha	KZ Preserje ha
Pšenica	140	100	20	20
Ječmen	10	15	15	10
Oves	10	10	10	5
Koruza	60	40	20	15
Krompir	150	90	60	25
C. detelja	50	60	70	20
Lucerna	50	40	55	10
Trav. det. meš.	60	30	—	12
Krm. pesa	30	25	—	15
Travniki	1000	700	450	200
Sil. koruza	2	2	2	2
Korenje	4	4	4	4
Skupaj:	1560	1116	706	338

Plan pa predstavlja samo minimalen program, saj so v letošnjem letu podani vsi činitelji za preseg plana kot so:

- doseženi ha pridelki in ekonomski rezultati, kooperacija iz preteklega proizvodnega leta;
- pravočasna dobava kvalitetnega semena in ustreznih gnojil;
- strokovna usposobljenost kmetijskih zadrug;
- vsestranska propagandna akcija za pridobivanje kmetovalcev.

Več sadja za brezalkoholne pijače

Pri nas še vse premalo predelujemo sadje v sadne sokove. Največ sadja, kljub tehničnemu napredku predelamo v slabe vrste alkoholnih pijač, ki smo jih največkrat prisiljeni popiti doma, ker jih nihče ne kupuje. S predelavo sadja v brezalkoholne sokove pa lahko velike količine sadja spremenimo v zdravo pijačo.

Najpomembnejša surovina za izdelavo sokov so jabolka, ker vsebujejo prijetno kislino in primerno količino sladkorja. V jabolčnem soku je okrog 9% sladkorja in 6 do 8% kisline. Najboljš opijačo dajejo: bobovec, kosmači, krivepecelj, carjevič itd. Namizne sorte jabolk, kot so: jonatan, zlata pramena, delišes itd. ne pridejo v poštev, prav tako tudi ne zelo sladka jabolka, ki imajo malo kisline.

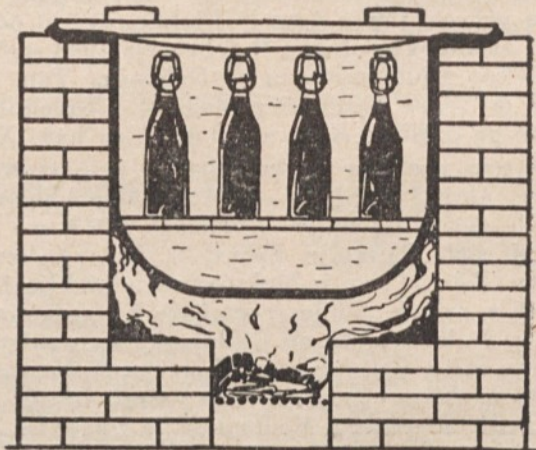
Od hrušk pa so najboljše moštнице: tepke, črnivke, vinska moštница itd.

Za sokove predelujemo le zrelo sadje. Z odpadlega sadja, zlasti če ni zdravo, ne izdelujemo sokov, ker postanejo iz obtočnega, nagnitega in črvicega sadja sokovi grenki.

Poleg jabolk in hrušk je za predelavo v sokove primerno tudi grozdje. Za izdelavo grozdnih

sokov so najprimernejše tiste sorte, ki vsebujejo 12 do 16% sladkorja in 8 do 14% kisline. Te sorte so: belina, rdeča kraljevina, plavec, izabela, klinton itd. Grozdni sok je zelo zdravilna zijača, ker vsebuje grozdni sladkor in vitamine C, B₁ in B₂.

Vsak sok je več ali manj podvržen kipenju, ki ga povzročajo glivice kvasovke in plesnivke. Da kipenje preprečimo, moramo steklenice dobro očistiti in segreti na 60—65°C. Steklenice umijemo v vodi, kjer rastopimo nekaj sode (2%). Pred polnjenjem pa jih moramo namakati vsaj 24 ur v vodi. Preden začnemo nalivati sok v steklenice, jih segrejemo na 60°C in zamaške razkužimo s četrtturnim kuhanjem v kropu. Če pripravljamo večjo količino soka so najbolj primerni stekleni baloni.

Predelava sadja v sokove mora biti hitro opravljena. Pred predelavo moramo sadje prebrati in umiti. Zmeljemo ga s sadnim mlinom, sok pa stisnemo s stiskalnico. Kakor pri izdelovanju mošta, tako tudi pri izdelovanju sadnih sokov, sok ne sme priti v dotik z železom ali rjo.

Najpreprostejši način izdelave sadnih sokov je vkuhanje ali steriliziranje. Za vkuhanje uporabljamo večje lonce. Na dno lonca položimo leseno ali železno mrežo, napolnimo steklenice do vrata s sokom (7—8 cm pustimo praznega prostora). Napolnjene steklenice zamašimo in postavimo v vodo. Vodo polagoma segrevamo do 70° stopinj Celzija. Po preteku 30 minut pri 70°C vzamemo steklenice iz kotla in jih počasi ohladimo. Končno zamaške zalijemo s pečatnim voskom. Tako pripravljene steklenice shranimo v hladnem prostoru.

Za vkuhanje sadnih sokov v predelovalnicah uporabljajo Baumanove pasterilizatorje. V zadnjem času pa jih izdelujejo tudi za domačo uporabo. Prednost tega aparata je, da ima precejšnjo kapaciteto in sicer pasterilizira od 100 do 800 litrov soka na uro. Dobra lastnost Baumanovega zvona je, da kvarno pasteriliziranje skoraj ni mogoče.

Opisani način predelave sadja v brezalkoholne pijače naj bi spodbudil gospodinje, da bi ob letošnji obilni sadni letini pripravile čim več zdrave pijače.

Do 29. novembra bo dograjen nov dom SZDL v Daljni vasi

„Dela hitro in zadovoljivo napredujejo,“ nam je povedal predsednik gradbenega odbora tovariš Ankon, ki porabi ves svoj prosti čas in je žrtvoval celo svoj redni dopust, da bi bil dom na Lavrici do 29. novembra dograjen. Mnogi državljani pa s prostovoljnim delom pomagajo, da bi bila gradnja čim cenejša. Tako so na primer vsa elektroinstalacijska dela in tudi druge obrtne storitve opravili prostovoljno; kmetje dovažajo in odvažajo material brezplačno, zbrali so nad 20 m³ lesa in tudi vsa zemeljska dela so opravili prostovoljno.

Dom bo imel lep velik oder, društveno sobo, bife, balkon, mladinsko sobo in dvorano z 200 sedeži. Kupili so tudi kinoprojektor in obetajo še televizijski aparat. Pred domom je pod stebri lep prostor, kjer bo odslej avtobusno postajališče. Lavračanom torej ne bo več treba čakati avtobusa na dežju!

S sredstvi — vsega je bilo deset milijonov (dobili so jih ob rušenju bivšega sokolskega doma, ko so gradili avtocesto) zelo skrbno gospodarijo. Dnevna evidenca, ki jo vodi tajnik, jim vsak čas pove koliko sredstev še imajo in kaj bo treba še narediti s prostovoljnim delom. Upajo, da bo sredstev dovolj.

Dom na Lavrici bo res lahko v ponos krajan in velik uspeh ob 20. obletnici vstaje.

ZAVOD ZA PROSVETNO IN PEDAGOŠKO SLUŽBO ZA OBMOČJE VEČ OBČIN

Reorganizacija pedagoške službe ter reformirana šola zahtevati vedno več kvalitetnega dela na naših šolah. Za šolsko delo je doslej skrbela okrajna pedagoška služba, vendar le-ta ni dosegala zaželenih uspehov. Za vsako občino je namreč le po en pedagoški svetovalec zasledoval problematiko šolstva. Samo en pedagoški svetovalec pa seveda ne more nuditi šolnikom tistega, kar je za uspešen razvoj potrebno.

Občinski ljudski odbor Ljubljana-Vič-Rudnik je na zadnji seji obeh zborov sprejel sklep o ustanovitvi Zavoda za prosvetno pedagoško službo Ljubljana-Vič.

Za nekatere občine s šibkejšo šolsko mrežo bi se ustanovitev samostojnega zavoda zaradi finančnih in kadrovskih pogojev ne izplačala. Pomenila bi le novo obremenitev za proračun. Prav zato so nekatere občine predlagale, da bi ustanovili zavod za več občin skupaj.

Na posebnem posvetovanju tajnika občinskih LO se je izoblikoval predlog, o katerem bodo razpravljali še LO, da bi zavod začel poslovati z novim šolskim letom za območje občin Vič, Grosuplje, Ribnica, Vrhnika, Logatec in Loška dolina.